Legislative and Historical Elements Regarding the Organization of the Administrative Institution of the Prefect

Abstract

The Prefecture and Prefect's institution have a respectable tradition in our country, and their role in the ensemble of the economical, social and political life is a special one, no matter how it developed its actions throughout history. The Prefecture and Prefect's institution have been brought in at the middle of the 19th century and it has been organized following the French concept, by the reformative legislation of the ruler Alexandru Ioan Cuza. Since 1864 the County Council and the Prefect were acknowledged as administrative organs of the county playing the role of representatives of the Government in the county. The prefect was nominated through the decision of the ruler. At that time, the prefect was invested with extensive powers of management and politics. Besides the fact that he controlled and guided all other administrative organs of the county, the prefect was chief of the police as well. Regarding the history of names and public positions, the position of prefect dates back in the Roman Antiquity (praefectus), which refers to the governor, the leader, and the administrative chief of a province, city or public service, the commander of the army. Nonetheless, in time the term has suffered some transformations, the Latin term being replaced by Slavic ones, the institution and its administrator remained the same, with the same prerogatives and responsibilities. Brutally interrupted twice by the Hungarian occupation of the Northern-Western Transylvania (1940-1944), and then in 1949-1989, then by taking a tradition of Soviet origin, the evolution of the Romanian administrative institutions recommenced their course in 1990. Obviously, this evolution was marked in a positive way by Romania's alignment to the European standards in this domain. At the present moment, the Prefect's Institution and the Prefect have their prerogatives and responsibilities in accordance the status of Romania as a consolidated democracy and as a full member of the European Union.

Key words: legislation, public administration historic, administrative unification, institution of prefect

ELEMENTE ISTORICE ŞI LEGISLATIVE PRIVIND ORGANIZAREA INSTITUȚIEI ADMINISTRATIVE A PREFECTULUI ÎN ROMÂNIA

Dănuț POP
Călin-Cornel POP
Cosmin-Radu VLAICU

Dănuț POP
Dr., Cadru didactic asociat, Facultatea de Geografie, Extensia Universitară Zalău,
Universitatea „Babeş-Bolyai", Cluj-Napoca, România,
Director Arhivele Naționale-Sălaj, Sălaj, România
Tel.: 0040-260-611.016
E-mail: popdnt@yahoo.com

Călin-Cornel POP
Şef lucrări dr., Facultatea de Geografie, Universitatea „Babeş-Bolyai", Cluj-Napoca, România
Tel.: 0040-264-591.807
E-mail: ccpop@geografie.ubbcluj.ro

Cosmin-Radu VLAICU
Drd., Şcoala Națională de Studii Politice şi Administrative, Bucureşti,
Secretar al Județului Sălaj, Sălaj, România
Tel.: 0040-260-662.064
E-mail: crvlaicu@yahoo.com

Revista Transilvană de Ştiințe Administrative
1 (25)/2010, pp. 147-168

1. Introducere

În antichitatea romană termenul latin „praefectus" desemna magistraţii, comandanţii militari de rang superior, care înlocuiesc treptat legaţii din fruntea legiunilor romane, cuvântul fiind utilizat cu acelaşi înţeles şi în provincia Dacia Romană. „Praefectura" desemna în provinciile romane zonele indirect supuse autorităţilor provinciale romane, teritorii care constituiau uneori comandamente militare speciale (Pop, 2007, p. 9). În Imperiul Roman târziu, sub Diocleţian, acelaşi termen desemna unitatea administrativă formată din mai multe provincii aflate sub autoritatea unui „praefectus praetorio" de rang imperial. Întâlnim şi „prefecţi ai frontierei fluviale" („praefecti riparum") pe Rin, Dunărea mijlocie şi în Dobrogea. În Transilvania, în vremea lui Matias Corvin, prefectul, subprefectul şi primpretorii erau proclamaţi „apărătorii dreptăţii". Prefectul, funcţionar de carieră, numit de rege, trebuia să fie nobil sau fruntaş al judeţului, având atribuţii administrative, judecătoreşti, fiscale şi militare.

O primă utilizare a termenilor de prefect şi prefectură într-un sens apropiat de cel de astăzi, modern, are loc în condiţiile instaurării administraţiei româneşti pe o mare parte a Transilvaniei, în timpul Revoluţiei de la 1848-1849 (Pop, 2007, p. 10). În perioada dualismului austro-ungar (1867-1918), în Transilvania, „comitele suprem", corespondentul „prefectului" din România, era numit prin decret regal, avea atribuţii largi şi funcţiona atâta vreme cât se bucura de încredere. În Principatele Române instituţia este cunoscută sub denumirea actuală din vremea domniei lui Alexandru Ioan Cuza (1859-1866), termenul impunându-se după Marea Unire de la 1 Decembrie 1918 şi în Transilvania. Doctrina de drept public şi ştiinţe administrative (Alexandru, 2008, p. 310) reţine totuşi că instituţia prefectului este recunoscută a fi o creaţie napoleoniană, deşi noţiunea de prefect a fost utilizată, aşa cum am văzut, încă din antichitate.

La nivelul unui judeţ cel care asigura respectarea prevederilor Constituţiei, respectarea legilor, era prefectul. Despre acesta, în lucrarea „Dicţionar Enciclopedic Administrativ", apărută la Cluj în anii '30, se scria:

> *„este un funcţionar politic reprezentând autoritatea centrală în judeţ numit de Guvern. Prefectul este capul administraţiei judeţene, şeful poliţiei administrative din judeţ şi are amestec direct asupra mersului întregei administraţiuni judeţene şi comunale. Numeşte funcţionarii judeţeni, le aplică pedepse, convoacă şi prezidează consiliul şi delegaţia judeţeană. Reprezintă guvernul în judeţ şi corespunde cu orice minister. Este funcţionar politic, vine şi pleacă odată cu guvernul care l-a numit; aceasta este una din marile inconveniente ale administraţiei, căci în asemenea împrejurări nu se menţine continuitate şi prin el se introduce politică în administraţie. Prefectul de carieră este unul din marile deziderate ale administraţiei".*

După multă vreme şi numeroase schimbări legislative, prefectul este astăzi expresia autorităţii publice care, prin prisma atribuţiilor sale, reprezintă, pe plan local, garanţia funcţionării corespunzătoare a statului de drept. De puţină vreme, de la începutul

anului 2006, prefectul nu mai aparţine unui partid, a devenit înalt funcţionar public, apolitic. Pentru a se ajunge aici a fost de parcurs un drum greu, deşi instituţia prefectului poate fi considerată o componentă tradiţională a administraţiei publice româneşti (Guţan, 2005, pp. 197-199).

2. Legislaţia şi organizarea prefecturii până la Marea Unire de la 1 Decembrie 1918

După Unirea Principatelor Române, din 1859, are loc şi o unificare a organizării administrative, prin „Legea Comunală", din 1 aprilie 1864 şi „Legea pentru Consiliile Judeţene", din 2 aprilie 1864. Această din urmă lege instituia Consiliul Judeţean şi Prefectul ca organe administrative la nivel judeţean. Prefectul, „cap al administraţiunei judeţene, dirigă toate lucrările acestei administraţiuni şi execută hotărârile consiliului judeţean". Numit în funcţie prin decret al domnitorului, prefectul reprezenta guvernul în judeţ. El apăra, înaintea justiţiei, prin avocatul statului, procesele contra judeţului. Era investit cu largi prerogative de conducere politică şi administrativă, era „Comisar al Guvernului pe lângă Consiliu", asista la deliberările Consiliului, acesta având datoria de a-l asculta „oricând cere cuvântul", propunerile sale fiind obligatoriu luate „în deliberare". În caz de dizolvare a Consiliului Judeţean şi a „Delegaţiunei judeţene", „prefectul singur rămâne însărcinat cu administrarea intereselor locale ale judeţului în acest interval". În lipsă, prefectul putea fi înlocuit de directorul prefecturii, delegaţia acestuia putând fi specială sau generală. Pentru mai mult de zece zile de absenţă delegaţia era dată prin decret, „pentru un timp mai scurt, în intervalul aceleiaşi luni, va fi îndestulător numai aprobarea prealabilă a ministrului de interne".

Prin „Legea pentru organizarea autorităţilor administrative exterioare, dependente de ministerul de interne şi fixarea circumscripţiunilor administrative", din 1 noiembrie 1892, atribuţiile prefectului erau mai clar precizate: era numit prin decret regal, la recomandarea ministrului de interne; stătea sub ordinele directe ale ministrului de interne şi reprezenta puterea executivă în toată circumscripţiunea supusă administraţiunei sale; veghea la menţinerea drepturilor statului faţă de cetăţeni, judeţe, comune, persoane juridice; se îngrijea de publicarea şi executarea legilor; se îngrijea de menţinerea ordinii şi siguranţei publice în judeţ, putând pune în mişcare, la nevoie, forţa publică (în cazurile de „rebeliune, sediţiune, atrupamente tumultoase sau alte evenimente neprevăzute cari ar ameninţa ordinea publică, siguranţa persoanelor şi a proprietăţilor"); supraveghea toate „persoanele morale şi instituţiunile de binefacere din judeţul său", pe toţi impiegaţii administrativi „ai Statului, judeţelor, comunelor şi stabilimentelor de utilitate publică"; inspecta spitalele, închisorile, căile naţionale şi judeţene etc; era însărcinat cu poliţia administrativă sau preventivă din judeţul său şi cu „liberarea paşapoartelor, conform instrucţiunilor ce le are de la ministerul afacerilor străine"; era „mijlocitorul între administraţii săi şi guvernul central", conducea lucrările de cancelarie, lua parte şi prezida „toate solemnităţile publice şi oficiale din localitate, în calitatea sa de

reprezentant al guvernului central", avea ca semn distinctiv „o eşarfă cu culorile naţionale", iar la intrarea în funcţie primea „un permis de circulaţiune clasa întâi valabil pentru toate căile ferate ale Statului".

3. Organizarea prefecturii de la Marea Unire până la 1940

După Marea Unire de la 1 Decembrie 1918 administraţiile judeţene sunt puse, şi în Transilvania, sub autoritatea prefectului, numit de Consiliul Dirigent, sistemul evoluând, treptat, către unificarea administrativă, conform situaţiei existente în Vechiul Regat. „Decretul nr. IV pentru statorirea unor denumiri româneşti în administraţie şi justiţie", din 7 februarie 1919, semnat de Iuliu Maniu, preşedintele Consiliului Dirigent şi şeful Resortului de Interne şi dr. Aurel Lazăr, şeful Resortului de Justiţie, în scopul de a fixa în mod unitar unele denumiri în limba română din legile şi normele de până acum, a decretat şi decretează:

„Art. 1. În administraţie se vor întrebuinţa pentru a indica:

a) *circumscripţiile administrative*: în loc de *comitat* (varmegye, megye) *judeţ*, în loc de *cerc* (jaras) *plasă*, cu indicarea numirei respective puse la Nominativ (d. e. judeţul Alba inferioară nu Albei-inf, plasa Vinţul de-jos nu Vinţului de jos); în loc de *oraş cu magistrat* (rendezett tanacsu varos) *oraş cu consiliu*;

b) *funcţionarii administrativi*: în loc de *comitet suprem* (főispan) *prefect*, în loc de *protonotar* (főjegyző) *primnotar*, în loc de *vice-notar* (aljegyző) *notar*, cu indicarea clasei (de cl. I. cl. II), în loc de *protofiscal* (főügyész) *jurisconsult judeţean* (orăşenesc), în loc de *protofizic, protomedic* (főorvos) *primmedic*, în loc de *protopretor* (főszolgabiró) *primpretor*, în loc de *medic districtual* (járásorvos) *medic de plasa*, în loc de *notar* (comunal, cercual) *secretar* (comunal, cercual).

Celelalte denumiri neînşirate aici se vor întrebuinţa după uzul de până acum, d. e. preşedinte, vicepreşedinte la sedria orfanală, cassar, arhivar contabil, veterinar, pretor, medic cercual (kőrorvos), primar (polgármester în oraş, községi biró în comune) consilier (városi tanácsos, községi tanácsos, esküdt).

c) *în justiţie*: în loc de *judecătoria cercuală* (járásbiróság) *judecătoria de ocol*, cu indicarea reşedinţei puse la Nominativ; tribunalul se va indica de asemenea cu numirea reşedinţei în care se afla, d. e. tribunalul Cluj, tribunalul Bistriţa; în loc de tabla regească *curtea de apel*, în loc de curie, *curtea de cassatie şi justiţie,* în loc de jude cercual *judecator de ocol*, în loc de jude la tabla resp. curie *consilier la curtea de apel* resp. *cassatie*; judecătorii cu un nume colectiv se vor numi magistraţi (magistratura).

Art. 2. De la promulgarea acestui decret se vor folosi în limba română în toate actele oficiale numai denumirile prevăzute la Art. 1".

Preluarea administraţiei de către autorităţile româneşti a însemnat, deci schimbarea formei vechi de comitat cu cea de judeţ şi înlocuirea „comitelui suprem" cu „prefectul". De asemenea, fostul organ reprezentativ al comitatului, comitetul municipal, a fost suspendat pe baza decretului II al Consiliului Dirigent, din 1919. Dar reorganizarea totală a administraţiei nu s-a putut face imediat. De aceea, unele

dintre vechile legi administrative au rămas în vigoare până în anul 1925, când s-au pus bazele unei noi organizări a administraţiei locale prin „Legea pentru unificarea administrativă".

Noua lege se baza pe art. 4 din Constituţia din 1923 şi abroga toate celelalte legi de organizare administrativă. Potrivit noii legi teritoriul României a fost împărţit din punct de vedere administrativ în judeţe, iar judeţele în comune (art. 1). Erau două tipuri de comune: rurale şi urbane (art. 2). Primele, cele rurale, erau alcătuite din unul sau mai multe sate, dintre care unul era desemnat reşedinţa comunei (art. 3). Comunele urbane „centre de populaţie declarate astfel prin lege" se împărţeau în comune urbane reşedinţe de judeţ şi comune urbane nereşedinţe (art. 4). Pentru „înlesnirea controlului, supravegherea aplicării legilor şi buna îndrumare a administraţiei, judeţele se împart în circumscripţii numite plăşi, cuprinzând mai multe comune, iar comunele urbane, în circumscripţii numite sectoare. Sectoarele şi plăşile nu sunt persoane juridice" (art. 5). Legea mai stabilea că judeţul şi comuna „sunt persoane juridice. Ele au deplină capacitate pentru tot ce priveşte iniţiativa şi administrarea intereselor locale, exercită aceste atribuţiuni în limitele legilor şi suportă sarcinile aferente. Nici o cheltuială obligatorie nu se poate pune în sarcina comunelor şi a judeţelor fără a li se creia şi mijloace pentru acoperirea ei" (art. 9). Comunele aveau patrimoniu propriu şi organe de conducere proprii.

Prefectul rămânea „capul administraţiei judeţene. În această calitate, el executa toate hotărârile consiliului şi ale delegaţiei permanente judeţene şi împreună cu aceasta controlează administraţia judeţeană, precum şi aceea a comunelor din judeţ, afară de municipii" (art. 11). Reprezentant al puterii centrale în întreg judeţul, Prefectul îşi exercita atribuţiile sale fie direct, fie prin subprefect, pretori, notari şi poliţişti. Aceştia, în frunte cu prefectul, erau datori să dea concursul lor şi pentru executarea hotărârilor consiliilor comunale şi judeţene, precum şi ale delegaţiei permanente (art. 14). Toate comunele judeţului stăteau în legătură directă din punct de vedere administrativ cu autorităţile judeţene, iar judeţul era în legătură directă cu Ministerul de Interne (art. 16). Prefectul judeţului era numit prin decret regal, în urma propunerii ministrului de interne. Pentru a fi numit prefect, pe lângă celelalte condiţiuni generale cerute funcţionarilor publici, candidatul trebuia să aibă vârsta de 30 ani împliniţi şi să posede diploma unei şcoli superioare recunoscută de Stat, afară de cei ce au funcţionat în această calitate cel puţin un an (art. 330). Prefectul nu putea ocupa nici o altă funcţie publică plătită de stat, judeţ sau comună, nici nu putea exercita vreo profesiune liberă, nici nu putea face parte, ca administrator sau cenzor, în consiliile societăţilor civile sau comerciale, cooperative sau bănci populare din cuprinsul judeţului, afară de cazul când consiliul superior administrativ aprecia că asemenea calitate nu constituie un motiv de incompatibilitate, întrucât nu are legături cu atribuţiunile funcţiunii sale (art. 331). Când locul de prefect devenea vacant, ministrul de interne putea însărcina cu conducerea prefecturii, până la numirea unui alt titular, pe subprefect sau pe un inspector general administrativ (art. 332).

Pe lângă calitatea sa de reprezentant al puterii centrale, prefectul avea controlul şi supravegherea tuturor serviciilor judeţene şi comunale. Conform legii, fiecare judeţ se împărţea în mai multe plăşi, fiecare plasă fiind condusă de un pretor, acesta aflându-se sub directa conducere a prefectului. Plasa, spre deosebire de comună sau judeţ, nu avea personalitate juridică, fiind doar circumscripţie administrativă a judeţului, care controla activitatea autorităţilor comunale. La şedinţele consiliului judeţean prefectul asista în dubla sa calitate, de reprezentant al puterii centrale şi al intereselor locale. De asemenea, la şedinţele consiliului municipiilor prefectul asista ca reprezentant al puterii centrale, având dreptul să-şi spună cuvântul ori de câte ori crede că interesele generale, legile sau ordinea de stat ar putea fi atinse prin măsurile ce s-ar lua (art. 333).

Împreună cu delegaţia permanentă, prefectul putea numi, înainta, revoca şi aplica pedepse disciplinare funcţionarilor judeţului, conform legii (art. 334). Şi tot prefectul, împreună cu delegaţia permanentă, pregătea toate lucrările care trebuiau aduse în dezbaterea consiliului judeţean (art. 335). Ca delegat al autorităţii centrale, prefectul reprezenta în judeţ întreg guvernul şi puterea executivă şi stătea în legătură cu fiecare minister pentru chestiunile aflate în legătură cu departamentul respectiv. Prefectul era şi şef al poliţiei judeţene. În această calitate el lua măsuri pentru prevenirea delictelor şi se îngrijea de menţinerea ordinii şi siguranţei publice. Ordinele lui, date tuturor organelor poliţieneşti şi jandarmeriei, erau obligatorii şi trebuiau executate de îndată. Prefectul putea să pună în mişcare forţa publică în caz de rebeliune, sediţiune, atrupamente tumultoase, împotrivire la executarea legilor sau a ordonanţelor legale sau alte evenimente neprevăzute, care ar fi ameninţat ordinea publică, siguranţa persoanelor şi a proprietăţilor. În acest caz, el informa pe ministrul de interne şi de război. Ofiţerii comandanţi erau obligaţi însă a satisface de îndată cererea scrisă a prefectului, fără a mai aştepta alte aprobări (art. 338). Prefectul avea şi dreptul de a „dresa" personal sau să oblige pe ofiţerii poliţiei judiciare să dreseze ei actele necesare pentru constatarea crimelor, delictelor şi contravenţiilor şi să înainteze autorităţilor judecătoreşti pe făptuitorii lor (art. 339). Prefectul supraveghea toate instituţiile de binefacere şi asistenţă socială, fie că ele depind de stat, judeţ sau comună, fie că sunt aşezăminte particulare, iar în cazul când aceste instituţiuni depind de judeţ, el putea lua toate măsurile pe cari legea i le permitea (art. 340). În caz de inundaţii, epidemii, epizotii şi altele asemenea prefectul lua toate măsurile reclamate de împrejurări şi intervenea în acest scop la autorităţile respective (art. 341). Ca reprezentant al guvernului în judeţul său, prefectul avea dreptul să raporteze departamentelor observaţiile sale asupra funcţionării diferitelor servicii publice, putând indica şi măsurile de îmbunătăţire pe cari le-ar fi reclamat bunul mers al acestor servicii (art. 342).

Prefectul avea obligaţia să convoace în conferinţă la reşedinţa fiecărei plăşi, cel puţin de două ori pe an, pe: administratorul financiar, consilierul agricol, medicul şi veterinarul primar al judeţului, revizorul şcolar, şefii autorităţilor bisericeşti din judeţ, inginerul şef al judeţului, pretorul şi pe primarii, notarii şi ceilalţi funcţionari

din plasa respectivă, precum şi pe preşedinţii federalelor de bănci şi producţiune. Conferinţele acestea luau în discuţie diferite chestiuni de interes local, aplicarea legilor şi avizau asupra măsurilor necesare bunei stări administrative, economice, sanitare şi culturale (art. 343).

La sfârşitul fiecărui an prefectul adresa ministrului de interne şi publica un raport amănunţit asupra stării generale financiare, economice, culturale şi administrative a judeţului şi comunelor din circumscripţia sa (art. 344). De asemenea, pentru îndeplinirea îndatoririlor sale prefectul avea dreptul a da ordonanţe în conformitate cu legile şi regulamentele de administraţie generală. Aceste ordonanţe, înainte de executare, trebuiau comunicate ministrului de interne. Ordonanţele privitoare la măsurile sanitare, veterinare, lucrări publice, agricole etc. puteau fi date doar după consultarea şefilor serviciilor respective şi după contrasemnarea de către aceştia (art. 345). Ministrul putea să anuleze ordonanţele în întregimea lor sau să suprime din ele dispoziţiile contrare legilor şi regulamentelor sau intereselor superioare de Stat, nulitatea ordonanţelor pronunţându-se oricând (art. 346).

Ordonanţele prefectului nu deveneau executorii decât după aducerea la cunoştinţa publică prin afişare, publicare şi strigări, când conţin dispoziţiuni generale, şi prin notificări individuale făcute interesaţilor, în celelalte cazuri (art. 347), contravenţiile la ordonanţe fiind judecate şi pedepsite conform prescripţiilor din legile şi regulamentele respective, iar sancţiunile prescrise în ordonanţe neîntrecând pe cele prevăzute de legea sau regulamentul respectiv (art. 348). Prefectul avea unul sau doi funcţionari administrativi la dispoziţia sa, după cum stabilea ministerul de interne, funcţionari care formau cabinetul prefectului. Ei erau numiţi de ministrul de interne, la recomandarea prefectului, atribuţiile lor fiind stabilite prin regulament (art. 349). Prefectul prezenta ministrului de interne demisia şi cererile de concediu, iar înlocuirea şi revocarea prefectului se făceau prin decret regal. Revocarea avea loc pentru abateri grave în serviciu, trebuind să fie motivată. Referatul, prin care se cerea revocarea, era publicat o dată cu decretul regal (art. 350). În fiecare judeţ funcţiona un consiliu de prefectură compus din: prefect (ca preşedinte), primarul comunei reşedinţă de judeţ, primul-procuror sau procurorul tribunalului, medicul primar al judeţului, administratorul financiar, inginerul, arhitectul şef şi veterinarul şef al judeţului, revizorul şcolar, consilierul agricol, silvicultorul cel mai înalt în grad din judeţ, comandantul companiei de jandarmi, reprezentanţii de la reşedinţă ai Ministerelor Industriei, Comerţului şi Muncii. Membrii delegaţiunii permanente judeţene făceau parte de drept din acest consiliu, iar inspectorii generali ai diferitelor departamente puteau oricând lua parte la şedinţele consiliului. Consiliul se convoca de către prefect, la prefectură, cel puţin o dată pe lună şi oricând acesta va crede că este necesar (art. 351). Atribuţiile consiliului erau de a armoniza activitatea diferitelor servicii administrative din judeţ şi de a înlătura dificultăţile ce se puteau ivi în aplicarea legilor şi dispoziţiunilor, în care scop şefii serviciilor respective comunicau în fiecare şedinţă despre mersul administraţiunii în fruntea căreia se află. Consiliul aviza prin înţelegere comună înlăturarea conflictelor, iar în cazul

în care nu se ajungea la o soluţie prefectul raporta despre aceasta ministrului de interne (art. 352).

„Legea pentru organizarea administraţiunii locale din 3 august 1929" abroga legea din 1925 şi aducea câteva modificări de organizare administrativă. Mărea numărul consilierilor aleşi în consiliu şi împărţea în două categoria consilierilor de drept: membri cu vot deliberativ şi membri cu vot consultativ, numărul acestora fiind stabilit la patru, respectiv la opt. Totodată, legea din 1929 lărgea atribuţiile Consiliului Judeţean. Consiliul îşi alegea un Birou şi o Delegaţie. Preşedintele Delegaţiei era organul executiv al consiliului şi şeful administraţiei judeţene, conducând toate serviciile administraţiei judeţene şi stabilind sfera de activitate a funcţionarilor. În locul consiliului de prefectură a fost înfiinţată cu aceleaşi atribuţii, comisia administrativă judeţeană. Aceasta era compusă din prefect – ca preşedinte, primarul reşedinţei de judeţ, primul procuror, protoiereul din oraşul de reşedinţă al cultului cu cei mai mulţi credincioşi în judeţ, medicul primar al judeţului etc. (art. 267).

În privinţa prefectului trebuie arătat că îşi păstrează principalele prerogative: reprezintă guvernul şi puterea executivă, exercită controlul şi supravegherea tuturor administraţiunilor locale din judeţ, poate cere pedepsirea funcţionarilor, este şef al poliţiei judeţene, dă ordine tuturor organelor poliţieneşti şi jandarmeriei, poate cere punerea în mişcare a forţei armate, supraveghează instituţiile de binefacere şi asistenţă socială din judeţ, poate da ordonanţe etc. (art. 269-283), dar se constată totuşi o diminuare a autorităţii acestuia. Astfel, dintre funcţionarii judeţului dispărea subprefectul, care era, printre altele, şi înlocuitorul prefectului. Conform noii legi, în caz de lipsă, prefectul era suplinit de un prim-pretor, iar înlocuirea sa se putea produce de către Ministerul de Interne „oricând va crede necesar" (art. 284). În acelaşi timp, legea crea şi şapte „centre de administraţie şi inspecţie locală, numite directorate ministeriale locale" (art. 292), directorul ministerial având sub ordinele sale prefecţii tuturor judeţelor care fac parte din directorat şi fiind şeful poliţiei din aceste judeţe (art. 297). Aceste directorate ministeriale locale au avut o viaţă scurtă, fiind desfiinţate, la 15 iulie 1931, în timpul guvernării Iorga. O altă „Lege administrativă" apare în 27 martie 1936. La fel ca legile anterioare, legea prevedea împărţirea administrativ-teritorială a României, „în judeţe, iar judeţele în comune. Judeţele şi comunele sunt persoane juridice; ele nu pot avea decât un singur nume oficial, şi anume cel stabilit de consiliul judeţean sau comunal şi aprobat de ministerul de interne" (art. 1). Conform legii şi regulamentului de funcţionare din 18 februarie 1937, primul funcţionar local a rămas prefectul, ca reprezentant al guvernului şi şef al administraţiei judeţene (art. 84). Ca reprezentant al guvernului (art. 85), prefectul veghea la aplicarea legilor şi regulamentelor, supraveghea activitatea tuturor instituţiilor de binefacere sau asistenţă socială, sta în legătură cu fiecare minister verificând periodic mersul serviciilor ce depind de ministere, inspecta şcolile de stat, de toate gradele, trebuia să fie informat de orice anchetă desfăşurată în judeţul său, putând asista la derularea anchetelor, era preşedintele

Comisiunii judeţene de apărare pasivă, pe care o convoca trimestrial sau de câte ori era nevoie, controla întocmirea şi punerea în aplicare a planurilor de apărare a judeţului şi comunelor, fiind responsabil de mobilizarea formaţiilor şi serviciilor de apărare pasivă judeţene, controla activitatea de echipare a populaţiei cu mijloace de protecţie, după directivele date de Ministerul de Interne. Totodată, prefectul era şi şeful poliţiei şi al jandarmeriei din judeţ, în care calitate lua măsuri pentru prevenirea delictelor, îngrijindu-se de menţinerea ordinii şi siguranţei publice, inclusiv cu ajutorul forţelor armate. Ofiţerii comandanţi erau datori să satisfacă de îndată cererea scrisă a prefectului fără a aştepta alte aprobări. De asemenea, prefectul putea lua măsuri pentru „risipirea întrunirilor când primejduiesc ordinea sau siguranţa Statului". Prin dispoziţiuni speciale (art. 90), prefectul era „obligat să convoace în conferinţe educative, cel puţin odată pe lună, pe toţi funcţionarii din capitala judeţului ce aparţin primăriei şi prefecturii. Aceste conferinţe au de scop îmbogăţirea cunoştinţelor profesionale ale funcţionarilor administrativi, ţinerea lor în curent cu noile legiuiri, precum şi îndrumarea lor asupra modului de exercitare a atribuţiunilor. Conferinţele vor fi ţinute de prefect, primar şi funcţionari, cu subiecte privind atribuţiunile serviciilor şi funcţiunilor din aceste administraţiuni. Când în capitala judeţului au reşedinţe şi alte autorităţi pendinte de prefectură, participarea la aceste conferinţe este obligatorie şi pentru funcţionarii lor".

Înlocuitorul prefectului, în caz de lipsă, era din nou, de drept, subprefectul, „funcţionar de stat, plătit din bugetul Ministerului de Interne. El are dreptul la o indemnizaţie de locuinţă şi transport fixată în mod uniform pentru toate judeţele de către Ministerul de Interne şi care se va înscrie în mod obligatoriu în bugetul judeţului" (art. 96). Pe lângă prefect funcţiona consiliul de prefectură cu atribuţiile şi componenţa din anii anteriori. Administrarea judeţului era încredinţată consiliului judeţean ca organ deliberativ şi delegaţiei judeţene tot ca organ deliberativ şi executiv. Pretorii plăşilor au devenit ofiţeri de poliţie judiciară, dar şi auxiliari ai Ministerului public (art. 102), fiind reprezentanţi ai puterii centrale şi şefi ai poliţiei din cuprinsul plăşilor lor. Şeful lor direct era prefectul judeţului, sub controlul căruia îşi desfăşurau activitatea. Notarii erau de asemenea funcţionari locali ai Ministerului de Interne, reprezentanţi ai puterii centrale în comunele rurale, şefi ai cancelariei şi organe de îndrumare şi colaborare ai administraţiei comunale (art. 109). Se observă clar tendinţa de concentrare a puterii politice şi administrative în mâinile prefectului judeţului care avea răspundere numai faţă de guvern.

În perioada regimului monarhic autoritar al lui Carol al II-lea (februarie 1938-septembrie 1940), s-a elaborat şi a apărut „Legea administrativă", din 14 august 1938. Legea, care abroga legea administrativă din 1936, a fost necesară, deoarece Constituţia din 1938 nu prevedea principiul de organizare administrativ-teritorială a ţării, arătând doar că instituţiile administrative vor fi stabilite prin lege. Conform noii legi administraţia locală se exercita prin următoarele circumscripţii teritoriale: comuna, plasa, judeţul şi ţinutul, dintre care numai comuna şi ţinutul erau persoane juridice, reprezentând interesele locale şi exercitând în acelaşi timp

şi atribuţiile de administraţie generală conferite prin lege. Plăşile şi judeţele au devenit numai circumscripţii de control şi de desconcentrare ale administraţiei generale (art. 1). Administraţia locală a fost încredinţată funcţionarilor numiţi de autoritatea centrală: rezidenţii regali în ţinuturi şi primarii în comune. Prin această lege România a fost împărţită în zece ţinuturi. Judeţul Sălaj făcea parte, împreună cu judeţele Cluj, Bihor, Someş, Satu Mare, Maramureş şi Năsăud, din Ţinutul Someş, organizat în partea de nord-vest a ţării şi care avea reşedinţa la Cluj. Ţinutul era o unitate administrativă, cu atribuţii economice, culturale şi sociale, iar administraţia lui era încredinţată rezidentului regal şi consiliului său. Rezidentul regal, numit pe şase ani, prin decret regal, la propunerea ministrului de interne, era reprezentantul guvernului şi administratorul ţinutului (art. 62). Avea rangul şi salariul subsecretarului de stat şi purta titlul de Excelenţă. Avea dreptul la locuinţă, iluminat, încălzit şi cheltuieli de reprezentare, fixate de Ministerul de Interne şi înscrise în bugetul ţinutului (art. 56). În întreaga perioadă a regimului autoritar carlist, rezident regal la Cluj a fost Coriolan Tătaru, profesor universitar, director al Clinicii Dermato-Venerologice, strălucită personalitate a Clujului medical.

Atribuţiile prefecţilor sunt considerabil reduse în această perioadă, ei fiind numiţi dintre ofiţerii superiori ai armatei, ceea ce a atras vehemente proteste din partea fruntaşilor partidelor istorice, care reproşau regelui Carol al II-lea derapajul democraţiei. Prefectul rămânea, în judeţul său, reprezentantul guvernului şi al Ministerului de Interne, era funcţionar de carieră, avea salariul înscris în bugetul Ministerului de Interne, avea dreptul la locuinţă, iluminat, încălzit şi la o indemnizaţie de transport, înscrisă în bugetul ţinutului. Se numea prin decret regal, în urma raportului ministrului de interne, iar în caz de lipsă era înlocuit de un pretor din judeţ, desemnat de către prefect (art. 97). El nu putea avea o altă funcţiune plătită de Stat, ţinut, comună sau stabiliment public, nu putea exercita profesiuni libere, nici face parte ca administrator, cenzor sau funcţionar, din societăţile civile sau comerciale, cooperative sau bănci populare, nici face comerţ, arendăşie sau lua întreprinderi de lucrări (art. 98). Prefectul era, însă, şeful ierarhic al tuturor funcţionarilor exteriori ai Ministerului de Interne din judeţ, în această calitate supraveghind activitatea funcţionarilor şi a serviciilor, supraveghind şi controlând comunele rurale şi urbane din judeţ, executând şi controlând lucrările de interes judeţean, convocând lunar pretorii şi şefii serviciilor publice din judeţ, îndrumând şi controlând lucrările de mobilizare şi organizarea naţiunii şi a teritoriului pentru război. Totodată, supraveghea şi controla toate instituţiile de binefacere şi asistenţă socială, comunităţile religioase şi toate persoanele juridice din judeţ (asociaţii şi fundaţii), având dreptul de a aplica pretorilor, primarilor, notarilor şi celorlalţi funcţionari de la pretură, plasă, comună şi prefectură, pedeapsa mustrării şi amenzii cu pierderea salariului pe zece zile (art. 99). Prefectul era obligat să ia măsuri de prevenire a infracţiunilor, de menţinere a ordinii şi liniştii publice, putând da ordine tuturor organelor poliţieneşti şi jandarmeriei etc., dar dispoziţiile sale puteau fi revocate sau suspendate de rezidentul regal, în caz de violare de lege sau exces de putere (art. 100). În îndeplinirea atribuţiunilor sale prefectul era ajutat

de cancelaria prefectului, formată dintr-un şef de serviciu şi mai mulţi funcţionari, „după nevoile serviciului, apreciate şi aprobate de rezidentul regal şi un birou al mobilizării şi organizării naţiunii şi teritoriului pentru război" (art. 102).

4. Perioada 1940-1989 în organizarea instituţiei prefecturii

Evoluţia instituţiilor administrative româneşti a fost întreruptă în mod brutal, mai întâi în perioada 1940-1944, prin ocupaţia maghiară a nord-estului Transilvaniei. În urma dictatului de la Viena din 1940, judeţul Sălaj, făcând parte din teritoriile româneşti din Transilvania alipite de Ungaria, s-a aflat sub administraţia horthystă timp de patru ani. După o perioadă de tranziţie de administraţie militară (septembrie-noiembrie 1940), prefectura judeţului a fost reorganizată după prevederile legislaţiei administrative existente în Ungaria. Ţinuturile au fost desfiinţate, iar atribuţiile judeţelor au fost preluate de „municipiile" fostelor comitate ungureşti de dinainte de Marea Unire de la 1 Decembrie 1918. Prefectul a fost înlocuit cu comitele suprem. Faţă de situaţia anterioară anului 1918, autonomia comitatelor a fost redusă şi prin transferarea sub comandamentul Ministerului de Interne Ungar a jandarmeriei, dar şi prin alte măsuri.

După eliberarea ţării de sub ocupaţia ungară, în toamna anului 1944, s-a încercat reinstalarea administraţiei româneşti. Dar prefecţii români numiţi de guvernul generalului Sănătescu n-au reuşit să revină în fruntea judeţelor eliberate, care ajung sub administraţie sovietică. Conducerea judeţelor din Ardeal este însuşită de comunişti şi de simpatizanţii acestora. Guvernul Petru Groza, instaurat la 6 martie 1945, a păstrat vechea structură organizatorică a aparatului administrativ local, a recunoscut, parţial, autorităţile ilegitime instalate în timpul administraţiei militare sovietice şi a înlocuit, în restul ţării, prefecţii, primarii şi pretorii cu reprezentanţii noului regim „popular". Schimbarea compoziţiei administraţiei locale pe criterii politice s-a făcut prin Decretul nr. 692 din 4 aprilie 1947, devenit Legea nr. 135 pentru instituirea comisiunilor interimare la comune şi judeţe, publicată în Monitorul Oficial nr. 93 din 25 aprilie 1947. Prefectul era cel care desemna membrii acestor comisiuni „pentru comunele rurale şi urbane nereşedinţă din circumscripţia judeţului la propunerea pretorului respectiv şi de Ministerul Afacerilor Interne pentru celelalte comune şi judeţe la propunerea Inspectoratului General Administrativ respectiv, ţinându-se seama de calităţile gospodăreşti a persoanelor propuse". Comisiunile interimare comunale erau prezidate de primar sau înlocuitorul acestuia, iar „comisiunile interimare judeţene de către prefect sau, în lipsa acestuia, de subprefect. Preşedintele comisiei interimare are vot deliberativ. În caz de paritate, votul preşedintelui decide".

Conform art. 76 din Constituţia Republicei Populare Române (Legea nr. 14 din 13 aprilie 1948), Organele locale ale puterii de Stat sunt consiliile populare locale. Acestea erau organe reprezentative alese pe patru ani, prin vot universal, direct, egal şi secret (art. 77), care îndrumau şi conduceau activitatea economică, socială şi culturală locală (art. 78). Pentru aplicarea acestor prevederi au fost create comitete

provizorii, care aveau ca principală menire pregătirea alegerii noilor organe. Pentru aceasta s-au constituit comisii de verificare locale, conduse de comitetele judeţene ale partidului comunist, care au verificat fidelitatea prefecţilor, notarilor, primarilor faţă de noul regim. Verificarea s-a soldat cu numeroase înlocuiri din funcţii.

Până la constituirea consiliilor (sfaturilor) populare, în urma alegerilor din decembrie 1950, organele de stat ale puterii au fost comitetele provizorii. Regulamentul pentru funcţionarea comitetelor provizorii a fost publicat în Buletinul Oficial al R.P.R. nr. 18 din 9 aprilie 1949, Consiliul de Miniştri aprobându-l în şedinţa din 5 aprilie, prin Deciziunea nr. 321. Procesul de instalare a comitetelor provizorii s-a desfăşurat în perioada aprilie-iulie 1949. Prefecturile, preturile şi primăriile au fost desfiinţate, fiind socotite forme vechi, ale claselor exploatatoare, reapariţia lor producându-se după mai bine de patruzeci de ani.

Dispare curând şi judeţul, forma administrativă tradiţională românească, prin Legea pentru raionarea administrativ-economică a teritoriului Republicii Populare Române (Legea nr. 5 din 6 septembrie 1950, publicată în Buletinul Oficial al R.P.R., nr. 77, din 8 septembrie 1950). „Pentru asigurarea desvoltării industriei şi agriculturii, în scopul construirii socialismului şi a ridicării nivelului de trai al oamenilor muncii, pentru a înlesni cât mai mult apropierea aparatului de Stat de poporul muncitor, pentru a contribui cât mai temeinic la asigurarea rolului politic conducător al clasei muncitoare şi la întărirea alianţei clasei muncitoare cu ţărănimea muncitoare, Teritoriul Republicii Populare Române se împarte în: Regiuni; Oraşe; Raioane; Comune;" se arăta în art. 1 al legii de inspiraţie sovietică. Regiunea, subordonată direct organelor centrale ale statului, era „unitatea administrativ-economică delimitată teritorial, pe care se sprijină direct organele centrale de Stat în înfăptuirea politicii Partidului şi a Guvernului" (art. 3), fiind alcătuită din raioane şi oraşe de subordonare raională. Raionul, „unitate teritorială, operativă din punct de vedere economic, politic şi administrativ", era subordonat direct regiunii (art. 7), iar comuna, „unitate administrativă economică, delimitată teritorial, alcătuită din unul sau mai multe sate apropiate" era subordonată direct raionului (art. 8).

O zi mai târziu este adoptată Legea pentru alegerea deputaţilor în Sfaturile Populare (Legea nr. 6 din 7 septembrie 1950, publicată în Buletinul Oficial al R.P.R., nr. 77, din 8 septembrie 1950). Prin art. 5 erau consideraţi „nedemni a fi alegători sau aleşi: a) foştii moşieri, foştii industriaşi, foştii bancheri, foştii mari comercianţi şi celelalte elemente ale marei burghezii, precum şi chiaburii; b) cei condamnaţi la pierderea drepturilor politice, pentru crime de război sau împotriva păcii şi umanităţii, pentru infracţiuni împotriva orânduirii de Stat a Republicii Populare Române, precum şi pentru orice alte fapte penale, pe timpul prevăzut prin hotărârea judecătorească". După alegerile de la începutul lunii decembrie, s-a emis, la 11decembrie 1950 Decretul nr. 260 pentru convocarea deputaţilor Sfaturilor Populare Regionale, Raionale, Orăşeneşti şi Comunale" (publicat în Buletinul Oficial al R.P.R. nr. 115 din 14 decembrie 1950), care, în art. 2 consemna încetarea activităţii comitetelor provizorii „pe data instalării Sfaturilor Populare"

(16 decembrie la regiuni şi oraşe de subordonare republicană, 18 decembrie la oraşe de subordonare regională, raioane şi raioane ale capitalei, 20-21 decembrie pentru oraşele de subordonare raională, 20-21-22 decembrie la comune). Sfaturile populare au devenit organele locale ale puterii de stat, întrunindu-se în sesiuni ordinare şi extraordinare şi având ca organe „de direcţie şi execuţie" comitetele executive, alese „din sânul consiliilor populare respective". Locul prefectului a fost luat de primul secretar P.C.R al regiunii şi raionului, cu răspundere efectivă doar în faţa ierarhiei de partid. Politicul ajunge să primeze în faţa administrativului.

În anul 1968, prin Legea nr. 2 privind organizarea administrativă a teritoriului Republicii Socialiste România, publicată în Buletinul Oficial al R.S.R. nr. 17-18 din 17 februarie 1968, unităţile administrativ-teritoriale erau „judeţul, oraşul şi comuna" (art. 1), revenindu-se astfel la sistemul tradiţional românesc, prin abandonarea celui de inspiraţie sovietică, cu regiuni şi raioane. Judeţul era alcătuit „din oraşe şi comune – unităţi de bază ale organizării administrativ-teritoriale a ţării – în funcţie de condiţiile geografice, economice şi social-politice, etnice şi de legăturile culturale şi tradiţionale ale populaţiei" (art. 3), iar comuna din unul sau mai multe sate, „în funcţie de condiţiile economice, social-culturale, geografice şi demografice" (art. 5). Au fost organizate un număr de 39 judeţe, iar 45 de oraşe mai importante, în afară de Bucureşti, au fost organizate ca municipii. Prin Legea nr. 3 privind asigurarea conducerii locale de stat în unităţile administrativ-teritoriale până la alegerea consiliilor populare (publicată în Buletinul Oficial al R.S.R. nr. 17-18 din 17 februarie 1968), activitatea sfaturilor populare regionale şi raionale, precum şi a comitetelor lor executive, a încetat. Revenirea la vechea formă de organizare administrativ-teritorială – judeţul, se înscria în politica P.C.R. de „naţionalizare" a comunismului în România, practicată de către regim după 1964, dar aceste formule „originale", într-o administraţie supusă politicului şi arbitrariului, n-au reuşit să salveze un sistem anacronic.

5. Perioada post-decembristă

Odată cu libertatea câştigată prin Revoluţia din decembrie 1989, instituţiile tradiţionale ale administraţiei au revenit în viaţa publică din România. Primii paşi spre normalitate au fost reprezentaţi de Decretul-Lege nr. 1 privind abrogarea unor legi, decrete şi alte acte normative, din 26 ianuarie 1989 şi de Decretul-Lege nr. 2 privind constituirea, organizarea şi funcţionarea Consiliul Frontului Salvării Naţionale şi a consiliilor teritoriale ale Frontului Salvării Naţionale. În acest din urmă decret se preciza: „În unităţile administrativ-teritoriale judeţene, municipale, orăşeneşti şi comunale se constituie consilii ale Frontului Salvării Naţionale, organe ale puterii locale, ierarhic subordonate Consiliului Frontului Salvării Naţionale" (art. 6), structurile de putere ale fostului regim fiind dizolvate (art. 10). Apoi, la 7 ianuarie 1990, apărea Decretul-Lege nr. 7 privind organizarea şi funcţionarea organelor locale ale administraţiei de stat care arăta că „în judeţe, municipiul Bucureşti, municipii, sectoarele municipiului Bucureşti, oraşe şi comune

se constituie primării, ca organe locale ale administraţiei de stat" (art. 1). Acestea exercitau conducerea administrativă „pe baza şi în vederea realizării obiectivelor cuprinse în programul Consiliului Frontului Salvării Naţionale şi hotărârilor consiliilor teritoriale ale frontului, asigurând aplicarea tuturor prevederilor legale în vigoare" (art. 2). La nivelul judeţelor, organele locale ale administraţiei de stat erau formate din: „1 primar, 1 viceprimar, 1 secretar şi 6 membri" (art. 4, alin. b). Prin Decretul-Lege nr. 38 privind abrogarea Legii nr. 2/1989 referitoare la organizarea administrativă a teritoriului ţării, din 22 ianuarie 1990, devenit necesar deoarece „prin Legea nr. 2/1989, adoptată în timpul fostului regim dictatorial, au fost desfiinţate în mod nejustificat şi abuziv, ignorându-se voinţa cetăţenilor, peste 300 comune şi un mare număr de sate cu adâncă tradiţie în istoria ţării" au fost repuse în vigoare „prevederile Legii nr. 2/1968 privind organizarea administrativă a teritoriului României, cu modificările ulterioare" (art. 2).

La 9 februarie 1990, apare Decretul-Lege nr. 81 privind Consiliul Provizoriu de Uniune Naţională prin care Consiliul Frontului Salvării Naţionale s-a transformat în Consiliul Provizoriu de Uniune Naţională (art. 1). De asemenea, consiliile teritoriale îşi schimbau denumirea în „consilii provizorii de uniune naţională" (art. 3).

La scurt timp (20 februarie 1990) apare o „Notă privind problemele urgente pe care trebuie să le rezolve consiliile provizorii de uniune naţională locale", iar printr-o Hotărâre de Guvern (16 martie 1990), numirea şi eliberarea din funcţie a primarilor, viceprimarilor şi secretarilor din primării, asigurarea stabilităţii celor nominalizaţi în poziţii de conducere şi de execuţie din aparatul tuturor organelor locale, asigurarea condiţiilor de instaurare a unei democraţii reale în vederea unor alegeri libere şi corecte era de competenţa Consiliilor Provizorii de Uniune Naţională judeţene, cu avizul guvernului. Organe locale ale puterii de stat în unităţile administrativ-teritoriale, Consiliile provizorii de uniune naţională au avut ca sarcină şi pregătirea alegerilor din 20 mai 1990.

După alegeri a reapărut şi instituţia prefectului. Legea nr. 5 din 19 iulie 1990 privind administrarea judeţelor, municipiilor, oraşelor şi comunelor, până la organizarea de alegeri locale, în art. 4 preciza că „Prefecturile se organizează la nivelul judeţelor şi sunt compuse din: 1 prefect, 2 subprefecţi, 1 secretar şi 7 membri". Aveau ca atribuţii rezolvarea problemelor privind dezvoltarea economico-socială, asigurarea gestionării bugetelor locale, asigurarea menţinerii ordinii publice, apărarea drepturilor şi libertăţilor cetăţeneşti prin organele de ordine publică legal constituite etc. (art. 3). Numirea şi eliberarea din funcţie erau de competenţa primului ministru, la propunerea Direcţiei administraţiei locale din cadrul Secretariatului general al guvernului (art 6), dar prefectul nu era încă o instituţie juridică distinctă.

Legea nr. 69 din 26 noiembrie 1991, Legea Administraţiei Publice Locale, publicată în Monitorul Oficial al României, nr. 238 din 28 noiembrie 1991 şi republicată în aprilie 1996, instituie prefectul ca autoritate a administraţiei publice locale. În art. 11 şi 12 se arăta: „Guvernul numeşte câte un prefect în fiecare judeţ şi în municipiul Bucureşti. Prefectul este reprezentantul Guvernului pe plan local. El

conduce serviciile publice descentralizate ale ministerelor şi ale celorlalte organe centrale ale administraţiei publice, organizate în unităţile administrativ-teritoriale. Prefectul poate ataca, în faţa instanţei de contencios administrativ, actele autorităţilor administraţiei publice locale, în cazul în care consideră că acestea sunt ilegale". Prefectul era ajutat de un subprefect la judeţ şi de doi subprefecţi la municipiul Bucureşti, fiind numit şi eliberat din funcţie prin hotărâre a Guvernului. Pentru a fi numit prefectul trebuia să aibă vârsta de cel puţin 30 ani şi studii superioare (art. 106, alin. 2). În îndeplinirea atribuţiilor, prefectul emite ordine, care devin executorii numai după aducerea la cunoştinţa publică (art. 114).

Prefectul are ca principale atribuţii: „a) asigură realizarea intereselor naţionale, respectarea legilor şi a ordinii publice; b) exercită controlul cu privire la legalizarea actelor administrative ale autorităţilor publice locale şi judeţene; c) avizează numirea sau eliberarea din funcţie a conducătorilor serviciilor publice descentralizate ale ministerelor şi ale celorlalte organe centrale din unităţile administrativ-teritoriale; d) dispune luarea măsurilor corespunzătoare pentru prevenirea infracţiunilor şi apărarea drepturilor cetăţenilor, prin organele legal constituite; e) răspunde, în condiţiile stabilite prin lege, de pregătirea şi aducerea la îndeplinire a măsurilor de apărare care au un caracter militar; autorităţile militare şi locale ale Ministerului de Interne au obligaţia să informeze prefectul asupra oricărei probleme care poate avea importanţă pentru judeţ; f) prezintă, anual, Guvernului un raport asupra stării generale economice, sociale, culturale şi administrative a judeţului, inclusiv realizarea programului de guvernare. Prefectul îndeplineşte şi alte atribuţii prevăzute de lege sau însărcinări date de Guvern" (art. 110).

Adoptarea de Adunarea Constituantă la data de 21 noiembrie 1991 a Constituţiei României, ce a fost publicată în Monitorul Oficial al României nr. 233 din 21 noiembrie 1991 şi a intrat în vigoare în urma aprobării ei prin referendumul naţional din 8 decembrie 1991, a constituit fără îndoială, un moment de referinţă pe care îl putem numi, fără teama de a greşi „piatra de temelie" a regimului democratic postrevoluţionar din ţara noastră. Cu referire la instituţia administrativă a prefectului, legea fundamentală consacra la art. 122 funcţia de prefect în fiecare judeţ şi în municipiul Bucureşti. Prefectul era definit ca reprezentant al Guvernului pe plan local, şi conducând serviciile publice descentralizate ale ministerelor şi ale celorlalte organe centrale din unităţile administrativ-teritoriale. Prefectul poate ataca în faţa instanţei de contencios administrativ un act al consiliului judeţean, al celui local sau al primarului în cazul în care consideră că actul este ilegal, iar într-o astfel de ipoteză actul atacat este suspendat de drept.

La 23 aprilie 2001 a apărut o altă Lege a Administraţiei Publice Locale, Legea nr. 215/2001, care redefineşte cadrul de manifestare a instituţiei Prefectului. Astfel, în art. 130 se arată: „1) Guvernul numeşte câte un prefect, ca reprezentant al său, în fiecare judeţ şi în municipiul Bucureşti. 2) Prefectul este ajutat de un subprefect. La municipiul Bucureşti prefectul este ajutat de 2 subprefecţi. 3) Numirea şi eliberarea din funcţie a prefecţilor se fac prin hotărâre a Guvernului.

Pentru a fi numit în funcţie prefectul trebuie să aibă studii superioare de lungă durată. 4) Numirea şi eliberarea din funcţie a subprefecţilor se fac prin decizie a primului-ministru, la propunerea prefectului şi a Ministerului Administraţiei Publice. Pentru a fi numit în funcţie subprefectul trebuie să aibă studii superioare. 5) Pe toată durata îndeplinirii funcţiei de prefect sau de subprefect, contractul de muncă al acestuia la instituţiile publice, regiile autonome, companiile naţionale, societăţile naţionale şi societăţile comerciale cu capital de stat sau majoritar de stat se suspendă". Atribuţiile acordate prin această lege prefectului sunt largi: În calitate de reprezentant al Guvernului prefectul veghează ca activitatea consiliilor locale şi a primarilor, a consiliilor judeţene şi a preşedinţilor consiliilor judeţene să se desfăşoare în conformitate cu prevederile legii; Între prefecţi, pe de o parte, consiliile locale şi primari, precum şi consiliile judeţene şi preşedinţii consiliilor judeţene, pe de altă parte, nu există raporturi de subordonare; Prefectul conduce activitatea serviciilor publice descentralizate ale ministerelor şi ale celorlalte autorităţi ale administraţiei publice centrale de specialitate, organizate la nivelul unităţilor administrativ-teritoriale; Numirea şi eliberarea din funcţie a conducătorilor serviciilor publice descentralizate ale ministerelor se fac cu avizul consultativ al prefectului, în condiţiile legii. În situaţii bine motivate prefectul îşi poate retrage avizul acordat, propunând, în condiţiile legii, eliberarea din funcţie a conducătorilor acestora; Prefectul asigură realizarea intereselor naţionale, aplicarea şi respectarea Constituţiei, a legilor, a hotărârilor şi ordonanţelor Guvernului, a celorlalte acte normative, precum şi a ordinii publice; exercită controlul cu privire la legalitatea actelor administrative adoptate sau emise de autorităţile administraţiei publice locale şi judeţene, precum şi ale preşedintelui consiliului judeţean, cu excepţia actelor de gestiune curentă; dispune măsurile corespunzătoare pentru prevenirea infracţiunilor şi apărarea drepturilor cetăţenilor, prin organele legal abilitate; asigură, împreună cu autorităţile şi organele abilitate, pregătirea şi aducerea la îndeplinire, în condiţiile stabilite prin lege, a măsurilor de apărare care nu au caracter militar, precum şi a celor de protecţie civilă; autorităţile militare şi organele locale ale Ministerului de Interne au obligaţia să informeze şi să sprijine prefectul pentru rezolvarea oricărei probleme de interes naţional sau judeţean, în condiţiile legii; prezintă anual Guvernului un raport asupra stadiului realizării sarcinilor ce îi revin potrivit programului de guvernare, precum şi în legătură cu controlul exercitat asupra legalităţii actelor autorităţilor administraţiei publice locale; Prefectul îndeplineşte şi alte atribuţii prevăzute de lege şi de celelalte acte normative, precum şi însărcinările date de Guvern (art. 132, 133, 134). În îndeplinirea atribuţiilor sale prefectul emite ordine cu caracter normativ sau individual, în condiţiile legii, iar pentru exercitarea atribuţiilor sale are la dispoziţie un aparat propriu de specialitate, funcţionarii publici din acest aparat beneficiind de stabilitate în funcţie.

În anul 2004 este adoptată o nouă lege (nr. 340 din 12 iulie) privind instituţia prefectului, publicată în Monitorul Oficial nr. 658 din 21 iulie 2004 în acord cu noile realităţi juridice generate de revizuirea în cursul anului 2003 a Constituţiei

României precum şi de necesitatea modernizării spaţiului public din ţara noastră sub presiunea parcursului de aderare la Uniunea Europeană. Conform acesteia „(1) Prefectul este reprezentantul Guvernului pe plan local. (2) Guvernul numeşte câte un prefect în fiecare judeţ şi în municipiul Bucureşti, la propunerea Ministerului Administraţiei şi Internelor" (art. 1), iar „Sediul instituţiei prefectului, denumit prefectura, este în municipiul reşedinţă de judeţ, într-un imobil proprietate publică a statului, a judeţului sau a municipiului, după caz" (art. 2). Prefectul „conduce serviciile publice deconcentrate ale ministerelor şi ale celorlalte organe ale administraţiei publice centrale din unităţile administrativ-teritoriale (art. 3) iar activitatea lui se întemeiază pe principiile: a) legalităţii; b) imparţialităţii; c) obiectivităţii; d) transparenţei; e) eficienţei; f) responsabilităţii; g) orientării către cetăţean (art. 4). Capacitatea juridică de drept public a instituţiei prefectului se exercită în exclusivitate de către prefect, exercitarea drepturilor şi asumarea obligaţiilor civile ale instituţiei prefectului realizându-se de către prefect sau de către o persoană anume desemnată prin ordin al acestuia (art. 5). Cu buget propriu, finanţată prin Ministerul Administraţiei şi Internelor, instituţia prefectului poate beneficia şi de programe de finanţare internaţională pentru susţinerea reformei în administraţia publică (art. 6). Ordonator de credite, prefectul propune şi proiectele bugetelor serviciilor publice deconcentrate ale ministerelor şi ale celorlalte organe ale administraţiei publice centrale stabilite prin lege (art. 7). Făcând parte din categoria înalţilor funcţionari publici, prefectul trebuie să îndeplinească anumite condiţii: vârsta de cel puţin 30 de ani, studii superioare de lungă durată, absolvite cu diploma de licenţă sau echivalentă, vechime în specialitatea absolvită de 5 ani, absolvirea unor programe de formare şi perfecţionare în administraţia publică, organizate de Institutul Naţional de Administraţie sau alte instituţii specializate (ori titlul ştiinţific de doctor în ştiinţe juridice/sau administrative/sau exercitarea cel puţin a unui mandat complet de parlamentar) (art. 9).

La numirea în funcţie, atât prefectul cât şi subprefectul depun în faţa Guvernului, respectiv a primului-ministru, următorul jurământ în limba română: „Jur să respect Constituţia şi legile ţării şi să fac cu bună credinţă tot ceea ce stă în puterile şi priceperea mea pentru binele locuitorilor judeţului/municipiului... Aşa să-mi ajute Dumnezeu!". Jurământul poate fi depus şi fără formula religioasă, iar refuzul depunerii jurământului atrage revocarea actului administrativ de numire în funcţie (art. 10). Legea prevede şi cazurile în care încetează de drept exercitarea funcţiei precum şi modalitatea constatării încetării exercitării funcţiei (art. 11). Între prefecţi, pe de o parte, consiliile locale şi primari, precum şi consiliile judeţene şi preşedinţii acestora, pe de altă parte, nu există raporturi de subordonare (art. 12).

Capitolele II şi III ale legii se referă la Corpul prefecţilor şi al subprefecţilor, la drepturile şi îndatoririle acestor organisme, pentru ca în capitolul IV să fie prevăzute atribuţiile principale ale prefectului:

„a) asigură, la nivelul judeţului sau, după caz, al municipiului Bucureşti, realizarea intereselor naţionale, aplicarea şi respectarea Constituţiei, a legilor, a ordonanţelor şi hotărârilor Guvernului, a celorlalte acte normative, precum şi a ordinii publice;

b) acţionează pentru realizarea în judeţ, respectiv în municipiul Bucureşti, a obiectivelor cuprinse în Programul de guvernare şi dispune măsurile necesare pentru îndeplinirea lor, în conformitate cu competenţele şi atribuţiile ce îi revin, potrivit legii;

c) conduce, prin compartimentele proprii de specialitate, activitatea serviciilor publice deconcentrate ale ministerelor şi ale celorlalte organe ale administraţiei publice centrale din unităţile administrativ-teritoriale;

d) acţionează pentru asigurarea climatului de pace socială, menţinerea unui contact continuu cu toate nivelurile instituţionale şi sociale, acordând o atenţie constantă prevenirii tensiunilor sociale;

e) stabileşte, împreună cu autorităţile administraţiei publice locale şi judeţene, priorităţile de dezvoltare teritorială;

f) verifică legalitatea actelor administrative adoptate sau emise de autorităţile administraţiei publice locale şi judeţene, cu excepţia actelor de gestiune;

g) asigură, împreună cu autorităţile şi organele abilitate, pregătirea şi aducerea la îndeplinire, în condiţiile stabilite prin lege, a măsurilor de apărare care nu au caracter militar, precum şi a celor de protecţie civilă;

h) dispune, în calitate de preşedinte al Comitetului judeţean pentru situaţii de urgenţă, măsurile care se impun pentru prevenirea şi gestionarea acestora şi foloseşte în acest sens sumele special prevăzute în bugetul propriu cu această destinaţie;

i) utilizează, în calitate de şef al protecţiei civile, fondurile special alocate de la bugetul de stat şi baza logistică de intervenţie în situaţii de criză, în scopul desfăşurării în bune condiţii a acestei activităţi;

j) dispune măsurile corespunzătoare pentru prevenirea infracţiunilor şi apărarea drepturilor şi a siguranţei cetăţenilor, prin organele legal abilitate;

k) asigură realizarea planului de măsuri pentru integrare europeană şi intensificarea relaţiilor externe;

l) dispune măsuri de aplicare a politicilor naţionale hotărâte de Guvern şi a politicilor de integrare europeană;

m) hotărăşte, în condiţiile legii, cooperarea sau asocierea cu instituţii similare din ţară şi din străinătate, în vederea promovării intereselor comune.

Prefectul îndeplineşte şi alte atribuţii prevăzute de lege şi de celelalte acte normative, precum şi însărcinările stabilite de Guvern" (art. 24). La propunerea prefectului se face şi numirea ori eliberarea din funcţie a conducătorilor serviciilor publice deconcentrate ale ministerelor şi ale celorlalte organe ale administraţiei publice centrale din unităţile administrative-teritoriale (art. 25). În situaţii de urgenţă sau de criză, autorităţile militare şi organele locale ale Ministerului Administraţiei şi Internelor au obligaţia să informeze şi să sprijine prefectul pentru rezolvarea oricărei probleme de interes naţional sau judeţean, în condiţiile legii, în mod deosebit pentru gestionarea situaţiilor care pun în pericol ori afectează siguranţa populaţiei, a bunurilor, a valorilor şi a mediului înconjurător (art. 28). Pentru îndeplinirea funcţiilor şi atribuţiilor ce îi revin, prefectul poate solicita instituţiilor publice, precum şi asociaţiilor şi fundaţiilor de utilitate publică documentaţii, date

şi informaţii, iar acestea sunt obligate să i le furnizeze (art. 30). Pentru îndeplinirea atribuţiilor ce îi revin, prefectul emite ordine cu caracter individual sau normativ, în condiţiile legii (art. 32). Capitolul VI din lege se referă la atribuţiile subprefectului şi aparatului de specialitate al prefectului, iar ultimul (cap. VII) cuprinde dispoziţii tranzitorii şi finale. Legea a fost modificată la sfârşitul anului 2005.

Prefectul este acum înalt funcţionar public apolitic. Vechiul „deziderat al administraţiei" exprimat încă în anii interbelici a devenit realitate. Prin Ordonanţa de Urgenţă nr. 179 din 14 decembrie 2005 pentru modificarea şi completarea Legii nr. 340/2004 privind instituţia prefectului, publicată în Monitorul Oficial nr. 1142 din 16 decembrie 2005 şi devenită ulterior lege, prefectul, „garantul respectării legii şi a ordinii publice la nivel local" (art. 1, alin. 3), cel care „conduce serviciile publice deconcentrate ale ministerelor şi ale celorlalte organe ale administraţiei publice centrale din subordinea Guvernului, organizate la nivelul unităţilor administrative-teritoriale" (art. 3, alin. 1), nu poate fi membru al unui partid politic sau organizaţii căreia îi este aplicabil acelaşi regim juridic ca şi partidelor politice, potrivit legii, sub sancţiunea destituirii din funcţia publică (art. 22). Pentru numirea în funcţia publică de prefect a devenit necesar un examen de atestare pe post (Pop, 2007, p. 79). Acesta s-a desfăşurat la sfârşitul anului 2005, iar numirea s-a făcut începând cu data de 1 ianuarie 2006. Cu aceeaşi dată, funcţia publică de secretar general al prefecturii s-a transformat în funcţia publică de subprefect, iar atribuţiile stabilite prin actele normative în vigoare în competenţa secretarului general al prefecturii se exercită de către unul dintre subprefecţi, desemnat prin ordin al prefectului. O etapă istorică s-a încheiat, o alta începe. Momentul atât de aşteptat al aderării la marea familie europeană, comparat de mulţi cu Marea Unire de la 1 Decembrie 1918 şi de care ne legăm atâtea speranţe, găseşte instituţia a cărei evoluţie istorică şi normativă am urmărit-o cu prerogative şi atribuţii conforme statutului României de ţară democratică, europeană şi pregătită pentru provocările viitoare.

6. Concluzii

Incursiunea noastră asupra principalelor etape de consolidare şi dezvoltare a unei instituţii tradiţionale a administraţiei publice româneşti – funcţia prefectorală – ne relevă câteva scurte concluzii definitorii.

Mai întâi, se poate remarca faptul că, întreaga evoluţie a instituţiei prefectului (mai puţin în perioada 1945-1989) a avut o constantă şi anume calitatea acesteia de reprezentare a puterii executive în unitatea administrativ-teritorială. În acest scop, prefectul era mijlocitor între puterea locală şi cea centrală, conducea serviciile publice extensii ale ministerelor, fiind totodată „înzestrat" cu atribuţii de poliţie administrativă, reprezentând acele forme de acţiune ce vizau asigurarea menţinerii şi restabilirii ordinii publice.

Apoi, atributul tutelei administrative, este unul caracteristic instituţiei prefectului. În acord cu aceasta, pornind de la ideea că în statele moderne autonomia locală nu poate fi concepută decât în anumite limite – de natură juridică, economică şi politică

– prefectului îi revenea şi îi revine rolul de „cenzor" al legalităţii actelor adoptate sau emise de autorităţile administraţiei publice locale. În acest sens, în mod constant, doctrina juridică (Dragoş, 2005, p. 318; Puie, 2009, pp. 56-86;) reţine faptul că prefectul exercită un contencios obiectiv (şi nu unul subiectiv) asupra actelor autorităţilor administraţiei publice locale. Evident, acest atribut este desăvârşit în faţa instanţei judecătoreşti de contencios administrativ, pentru a preîntâmpina orice abuz de putere în realizarea controlului legalităţii unor astfel de acte. Controlul de legalitate exercitat de prefect, reprezintă, în ultimă instanţă şi o formă de asigurare a principiului bunei administrări în activitatea administraţiei locale, obligată să-şi motiveze deciziile atât în fapt cât şi în drept în raport cu cei administraţi (Vlaicu, 2009, p. 171).

Rămâne ca anii ce vor urma să demonstreze viabilitatea sau dimpotrivă, neviabilitatea soluţiei prefectului apolitic, înalt funcţionar public de carieră, în condiţiile în care, în România contemporană, amestecul politicului în administraţia publică este încă omniprezent, redundant şi pe alocuri necruţător. De cele mai multe ori competenţa unei persoane cu vocaţie în ocuparea unei astfel de funcţii publice reprezintă unul dintre ultimele criterii ale numirii (culmea, în urma unui concurs!) pe un astfel de post, primând încă „trocul politic" afişat şi anunţat cu o aroganţă nedisimulată atât în spaţiul public cât şi în mass-media.

În ce ne priveşte, nutrim totuşi convingerea că instituirea funcţiei prefectorale ca înaltă funcţie publică, esenţialmente apolitică, este o chestiune ireversibilă, care va genera expertiză şi constanţă în administraţia publică pe măsură ce nu doar formal, ci şi informal, persoana aptă să ocupe o astfel de funcţie va reuşi „să se scuture atât de patalamaua politică cât şi de politicianism" devinind (doar) un profesionist capabil să reprezinte Guvernul politic şi să coordoneze în plan local realizarea programului de guvernare al Executivului.

Bibliografie:

1. Albani, T., *Douăzeci de ani de la Unire, Monografie Comemorativă a Unirii*, vol. 1, Oradea, 1938.
2. Alexandru, I., *Tratat de administraţie publică*, Bucureşti: Editura Universul Juridic, 2008.
3. Ardeleanu, I.S., *Oameni din Sălaj – momente din luptele naţionale ale românilor sălăjeni*, Zalău: Editura Luceafărul, 1938.
4. Arimia, V., Ardeleanu, I. şi Cebuc, A., *Istoria Partidului Naţional-Ţărănesc. Documente 1926-1947*, Bucureşti: Editura Arc 2000, 1994.
5. Ciocian, I., *Biserica şi societatea românească din Transilvania. Vicariatul Silvaniei în a doua jumătate a secolului al XIX-lea,* Arad: Editura Universităţii „Vasile Goldiş", 2000.
6. Dragoş, D.C., *Drept administrativ. Actele şi contractele administrative. Funcţia publică. Contenciosul administrativ*, ediţia a 2-a actualizată, Cluj-Napoca: Editura Accent, 2005.

7. Georgescu, I., *George Pop de Băseşti, 60 de ani din luptele naţionale ale românilor transilvăneni*, Oradea: Editura Astra, 1935.
8. Georgescu, V., *Istoria Românilor. De la origini până în zilele noastre*, ediţia a 3-a, Bucureşti: Editura Humanitas, 1992.
9. Guţan, M., *Istoria administraţiei publice locale în statul român modern*, Bucureşti: Editura CH-Beck, 2005.
10. Hamangiu, C., *Codul general al României. Legi uzuale*, vol. 5, Bucureşti: Editura Librariei Leon Alcay, 1909.
11. Iorga, N., *Istoria poporului românesc*, Bucureşti: Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1985.
12. Lazarovici, Gh. şi Nemeti, I., „Neoliticul dezvoltat din nord-vestul României (Sălajul, Sătmarul şi Clujul)", 1983, *Acta Musei Porolissensis*, nr. VII, pp. 17-61.
13. Mândruţ, S., *Mişcarea naţională şi activitatea parlamentară a deputaţilor Partidului Naţional Român din Transilvania între anii 1905-1910*, Oradea: Fundaţia Culturală „Cele Trei Crişuri", 1995.
14. Meruţiu, V., *Judeţele din Ardeal şi din Maramureş până în Banat. Evoluţie teritorială*, Cluj-Napoca: Institutul de Arte Grafice „Ardealul", 1929.
15. Petru, I.D., „Militanţi pentru libertatea şi unitatea poporului român: Dr. Nicodim Cristea (1889-1970)", 1981, *Telegraful Român*, an. 129, nr. 27-28, Sibiu, p. 1.
16. Pop, C.C., *Geografie juridică. Legislaţie şi Terminologie în Turism – accepţii interne şi comunitare*, Cluj-Napoca: Editura Casa Cărţii de Ştiinţă, 2010.
17. Pop, D., „Aspecte ale instalării administraţiei regimului monarhic autoritar în judeţul Sălaj (februarie-martie 1938)", 1995, *Acta Musei Porolissensis.*, nr. XIX, pp. 309-314.
18. Pop, D., „Judeţul Sălaj în timpul administraţiei militare sovietice (noiembrie 1944-martie 1945). Aspecte ale vieţii social-economice", 1996, *Sovietizarea nord-vestului României*, pp. 103-106.
19. Pop, D., *Cultură şi societate în judeţul Sălaj (1918-1940)*, Zalău: Editura „Caiete Silvane", 2000.
20. Pop, D., „Instalarea administraţiei româneşti în Sălaj", 2001, *Alma Mater Porolissensis*, an II, nr. 6, Zalău.
21. Pop, D., *Biserică şi societate în Sălaj. Protopopiatul Ortodox Românaşi*, Zalău: Editura „Caiete Silvane", 2002.
22. Pop, D., „Activitatea sălăjenilor în Consiliul Dirigent (2 decembrie 1918-4 aprilie 1920)", 2003, *Alma Mater Porolissensis*, an IV, nr. 13-14, Zalău.
23. Pop, D., „Treznea, 565 de ani de atestare documentară, 65 de ani de la masacru", 2005, *Caiete Silvane*, serie nouă, vol. 1, nr. 8.
24. Pop, D., (coord.), *Prefecţii Judeţului Sălaj. O istorie în documente*, Zalău: Editura „Caiete Silvane", 2007.
25. Puie, O., *Contenciosul administrativ*, vol. II, Bucureşti: Editura Universul Juridic, 2009.

26. Puşcaş, V., „Înfăptuirea unităţii depline a statului naţional român reflectată în presa românească interbelică din Sălaj”, 1978, *Acta Musei Porolissensis*, vol. 2, pp. 257-269.
27. Scurtu, I. (coord.), *Istoria României între anii 1918-1944. Culegere de documente*, Bucureşti: Tipografia Universităţii din Bucureşti, 1982.
28. Ştirban, M., *Din istoria României. 1918-1921. Probleme ale vieţii politice, economice şi sociale*, Cluj-Napoca: Editura Dacia, 1987.
29. Ştirban, M., „Integration of Transylvania within the Unitary Romanian State 1918-1940”, 1993, *Transylvanian Review*, vol. 2, nr. 3, pp. 32-54.
30. Ştirban, M. (coord.), *Istoria contemporană a României*, Curs universitar, Cluj-Napoca, 2001.
31. Tătărescu, Gh., „Patru ani de guvernare: noiembrie 1933-noiembrie 1937. Fapte. Date. Cifre”, expunere făcută în şedinţa Comitetului Central al Partidului Naţional-Liberal, 1 noiembrie 1937, în *Mărturii pentru istorie,* Bucureşti: Editura Enciclopedică, 1996.
32. Teodor, P., „Transilvania spre un nou discurs istoriografic”, 1993, *Xenopoliana*, vol. 1, pp. 59-63.
33. Ursu, G., *Dicţionar enciclopedic administrativ*, Cluj, 1935.
34. Vlaicu, C. R., „Motivarea actelor administrative – premisă a realizării dreptului cetăţeanului la o bună administraţie”, lucrare prezentată în cadrul Workshop-ului „Dreptul la o bună administrare între dezbaterea doctrinară şi consacrarea normativă”, Bucureşti: Editura Comunicare.ro, 2010, pp. 152-171.